

N:o 81.

Af herr **Hj. Sjövall**, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om förbud mot tobaksrökning för lärjungar vid vissa läroanstalter.

Det är en obestriddlig sanning, att vår tid karakteriseras af ett lifligt hygieniskt intresse, och inom alla områden söker man såväl teoretiskt utreda och bland allmänheten sprida fullständig och lättfattlig insigt i allt, som kan inverka befordrande eller störande för helsan i människans enskilda eller sociala lif, som ock praktiskt tillgodogöra sig och tillämpa alla vetenskapens många nya rön och framsteg härutinnan. För snart sagdt hvarje ålder, yrke eller sysselsättning uppställas numera särskilda sundhetsregler, och var man i äldre tider mest betänkt på åtgärder för återställande af en förstörd eller förlorad helsa, så söker man i våra dagar lika mycket att genom uppställande af regler för ett sundt lif förekomma sjukdomar.

Alldeles särskildt omhuldar detta intresse det uppväxande slägtet, och bland de viktigare och mera ingripande sundhetsreglerna äro helt naturligt de, som afse helsovården i skolorna. Skolhygien, detta ord, som för icke så länge sedan klingade främmande, är nu ett ämne, som kan påräkna intresse af hela den tänkande allmänheten. De många stora och små skolhusbyggnaderna med sin ymniga tillgång på luft och ljus, sina tidsenliga värme- och ventilationsapparater, sina omsorgsfullt afpassade bänkar och bord, den inom skolorna åt lekar och friluftslif anslagna tiden, våra skollofskolonier och mycket annat äro glädjande yttringar af detta hygieniska intresse.

På den, som inser sanningen häraf och erkänner den värdefulla innebörden i dessa moderna sträfvanden, kan det icke verka annat än ned-

slående att dagligen hafva för ögonen ett förhållande, som motverkar dessa prisvärda sträfvanden — jag syftar på det bland ungdomen vid våra skolor rådande förderfliga, i vissa fall vidriga tobaksbruket, hvilket så gripit omkring sig, att det nödgar uppfostrans målsmän att taga det-sammas förekomst och vådor under allvarlig ompröfning och genom att öppna ögonen för dess faror söka stämma den allmänna opinionen för ett kraftigt ingripande deremot.

Tobaken är ett gift för de djuriska organismerna och begagnas, såsom förhållandet är med hvarje njutningsmedel, sällan med måtta och försigtighet, utan missbrukas, och att detta icke kan aflöpa ostraffadt, är ju uppenbart. Omåttligt rökande framkallar i regel en kronisk svalgkatarr, som gifver sig till känna i synnerhet om morgnarne, då rökaren är tvungen att hosta och harkla för att aflägsna det slem, som under natten bildats i det mer eller mindre inflammerade svalget. Det medför äfven sådana ledsamma sviter som synens aftagande eller försämring, sömn- och aptitlöshet, förslappad hjertverksamhet, vanligen förebudad af hjertklappning, samt nervositet.

Kraftiga varningsrop mot ungdomens bruk af tobak hafva ock höjts af både pedagoger och läkare, t. ex. vid allmänna svenska läkaremötet i Stockholm 1891 och vid allmänna folkskolläraremetet i Norrköping sistlidet år, hvarförutom enskilda personer i broschyrer sökt upplysa och vägleda allmänheten i fråga om detta onda, och i flera land, deribland äfven vårt, hafva under de senare åren föreningar bildats, som tagit »*Bort med tobaken*» till motto på sin verksamhet. Äfven inspektören vid Stockholms folkskolor, doktor Bergman, har funnit sig föranlåten att offentligen vädja till allmänheten att ingripa mot minderårige, som å allmänna platser beträdas med tobaksbruk, och helt nyligen har skolrådet i Malmö utfärdat ett upprop till allmänheten mot skolungdomens cigarrettrökning, i hvilket upprop allvarligt varnas för de fysiska, psykiska och moraliska faror jemte den ekonomiska förlust, som äro följder af tobaksmisbruket.

Ett bedröfligt faktum är sålunda, att tobak såsom njutningsmedel allmänt begagnas redan af barn i skolåldern. Ungdomen äflas att likna stort och gammalt folk. Gossen vill gerna betraktas som karl. Så ser han de fullvuxne röka pipa eller gå med en brinnande cigarr i munnen. Strax är han färdig att göra på samma sätt. Det smakar förskräckligt illa. Ja, man blir mycket sjuk af endast några få bloss, men det kan icke hjälpas, man måste ändå röka. Och hvarför? Helt enkelt därför,

att man tycker att det ser dugtigt och karlavulet ut. Snart öfvervinnas obehaget, och man får smak för rökningen. Begäret är väckt, och småningom blir rökningen ett behof. Utan att man märker det har man blifvit en slaf under vanan att röka. Man är icke längre en fri varelse, man har själf smidt en boja åt sig.

I släptåg med oarten att röka följer icke sällan också ganska snart böjelse för och begär efter spritdrycker. Betecknande är ock, att vid början af 1600-talet, då tobaksrökning först omtalas här i Sverige, uttrycket »röka» tobak ännu icke förekom, utan man sade »dricka» eller »supa» tobak. Detta njutningsmedel är sålunda för barn och ungdom icke blott skadligt i och för sig, utan äfven därför, att det innebär lockelse till andra stora och små laster. Gossen har t. ex. inga penningar att köpa sig tobak för. Icke är det för lärare obekant, hurusom han då mången gång tager sådana från föräldrar eller kamrater och så dermed beträder tjufvens väg. Osanning, skrymteri, fördöljande och förställning höra också till de giftiga frukter, som snart nog framkomma hos barn, hvilka hemfallit åt tobaksbruket.

Ehuru tankarne beträffande äldre personers bruk af tobak nog alltid komma att blifva delade, så länge som naturer gifvas, hvilka tyckas kunna trotsa giftet, torde man väl ändå kunna vara ense om att öfvermagars och ynglingars bruk af tobak är ett försåtligt, mägtigt och månghöfdadt ondt, och då så är, må det ju ligga hvarje uppfostrare, hvarje ungdomsvän varmt om hjertat, att åtgärder för dess stäfjande och rödjande ur vägen snarast möjligt vidtagas.

Det är skolan, som här måste ingripa, och detta så mycket hellre, som denna af det kongl. cirkuläret af den 4 november 1892 är förpligtad att undervisa om de rusgifvande ämnenas natur och verkningar, till hvilka ämnen väl äfven nikotinen, tobakens farliga beståndsdel, torde böra räknas. Lärarne böra alltså undervisa och upplysa barnen om tobaksbrukets skadliga inverkan på helsa, själsförmögenheter och ekonomi och sålunda på öfvertygelsens väg bibringa dem fruktan och afsmak därför, men allt detta blir till stor del ett fruktlöst arbete, så länge lärarens varning och förbud för ungdomen kan te sig såsom endast ett uttryck för lärarens godtycke. Han måste hafva hjälp af lagen, om hans förbud skall blifva effektivt och kunna upprätthållas gent emot äfven oförståndiga och svaga föräldrar och målsmän.

Visserligen hafva vi sedan den 16 september 1741 ett kongl. förbud, som säger, att »ungdomen i gemen, af hvad stånd han vara må, innan

han kommit till laga ålder och uppfyllt 21 år, skall vara förbjuden att röka tobak vid 2 daler silfvermynts plikt för hvarje gång den dermed beträdes» o. s. v., men ehuru detta förbud, mig veterligen, icke blifvit upphäfdt, har det dock som så mycket annat s. k. otidsenligt fallit i glömska.

Till slut vill jag fästa uppmärksamheten på den oerhörda summa, som årligen går ut ur landet för tillfredsställandet af tobaksbehofvet. År 1897 infördes i riket tobak för ett värde af öfver 8 millioner kronor och för denna tobak erlades tull med öfver 4 millioner kronor. Att denna betydliga konsumtion i icke ringa mån beror på vår uppväxande ungdoms ohejdade tobaksbruk, kan ej fördöljas, och en ändring till det bättre härutinnan skulle alltså äfven hafva till följd en nationalekonomisk vinst.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, får jag vördsamt hemställa,

att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t ville utfärda förbud mot tobaksrökning för lärjungar vid folkskolor, allmänna läroverk och andra med dem jemförliga läroanstalter, som åtnjuta statsunderstöd.

Stockholm den 24 januari 1899.

Hj. Sjövall.